

Kľúčové problémy e-governmentu

Ing. A. Takács, CSc.

Výskumný ústav spojov, n. o.

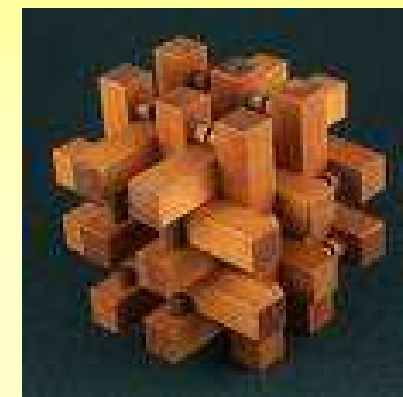

Obsah

- Rôzne dimenzie e-governmentu

- regulačný,
- politický,
- finančný,
- ľudský problém
- právny
- technický.

- Základné výzvy, piliere a princípy e-governmentu.
- Stratégia na podporu efektívnosti vynakladania nákladov.
- Spôsob efektívneho zapojenia územných samospráv v rámci elektronizácie verejnej správy.

Regulačný problém

S ohľadom na reguláciu procesu zavádzania e-governmentu by mal štát jasne deklarovat' svoj prístup. V podstate sú možné dva prístupy pri budovaní e-governmentu:

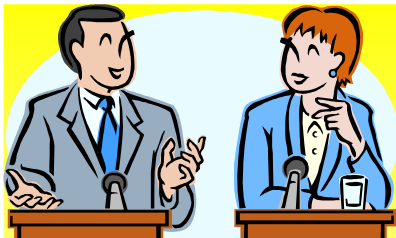
- Neregulovať (resp. minimálne regulovať), iniciatívu ponechať na trh a dodávateľov (neregulovaný prístup).
- Vytvorit' základný regulačný rámec, podporujúci súťaž na trhu dodávateľov aplikačných riešení (regulovaný prístup).

Porovnanie neregulovaného a regulovaného prístupu

	Výhody	Nevýhody
Neregulovaný prístup	• Služby sa zavedú rýchlejšie (platí však len pre počiatočné štádium budovania e-governmentu). • Politicky výhodný prístup: politici sa môžu rýchlo chváliť okamžitými výsledkami.	• Z dlhodobého hľadiska sa postup budovania e-governmentu výrazne predraží a znížia sa šance pre konkurenciu. Drahšie zavedenie služieb sa v dlhodobom horizonte prejaví zaostávaním krajiny v svetovej globálnej ekonomike. • Nedostatočná podpora konkurencie. Pri agendovom prístupe majú šance na získanie zákaziek tradičné a najsilnejšie firmy.
Regulovaný prístup	• Z dlhodobého hľadiska výrazne lacnejšie zavádzanie služieb zo strany štátu. • Výrazná podpora konkurencie. • Vyššia kvalita služieb. • Reálna šanca na dobehnutie ekonomického zaostávania krajiny.	• Plody systémového prístupu sa v počiatočnom období neprejavajú naplno vo volebnom období. Politici sa nemôžu chváliť rýchlymi výsledkami. • Výsledky sa prejavujú naplno až v nasledujúcom volebnom období.

Politický problém

- Praktickou podporou neregulovaného prístupu sa politici môžu pochváliť rýchlymi a konkrétnymi výsledkami. Ak by politici s mandátom len na jedno volebné obdobie podporovali systémový prístup, vytvorili by síce zdravé základy pre e-government z dlhodobého hľadiska, výsledky ich práce by sa však prejavili len v nasledujúcich volebných obdobiach. Z pohľadu voličov v danom volebnom období by politici na prvý pohľad dosiahli horšie výsledky.
- Efektívne fungujúca elektronická verejná správa prináša racionalizáciu, ktorá sa prejavuje aj v úspore pracovných miest. Polici hľadajúci nové pracovné miesta pre svojich ľudí však vnímať negatívne môžu takúto racionalizáciu, prejavujúcu sa úbytkom voľných pracovných miest. Záujmy strany tak môžu uprednostňovať pred celospoločenskými záujmami.

1. Jasnú politickú vôľu pretaviť do úpravy legislatívnych predpisov
2. Vyčleniť zodpovedajúce finančné prostriedky.
3. E-government zavádzať systémovo stanovením technického rámca a súvisiacich technických a dátových štandardov.

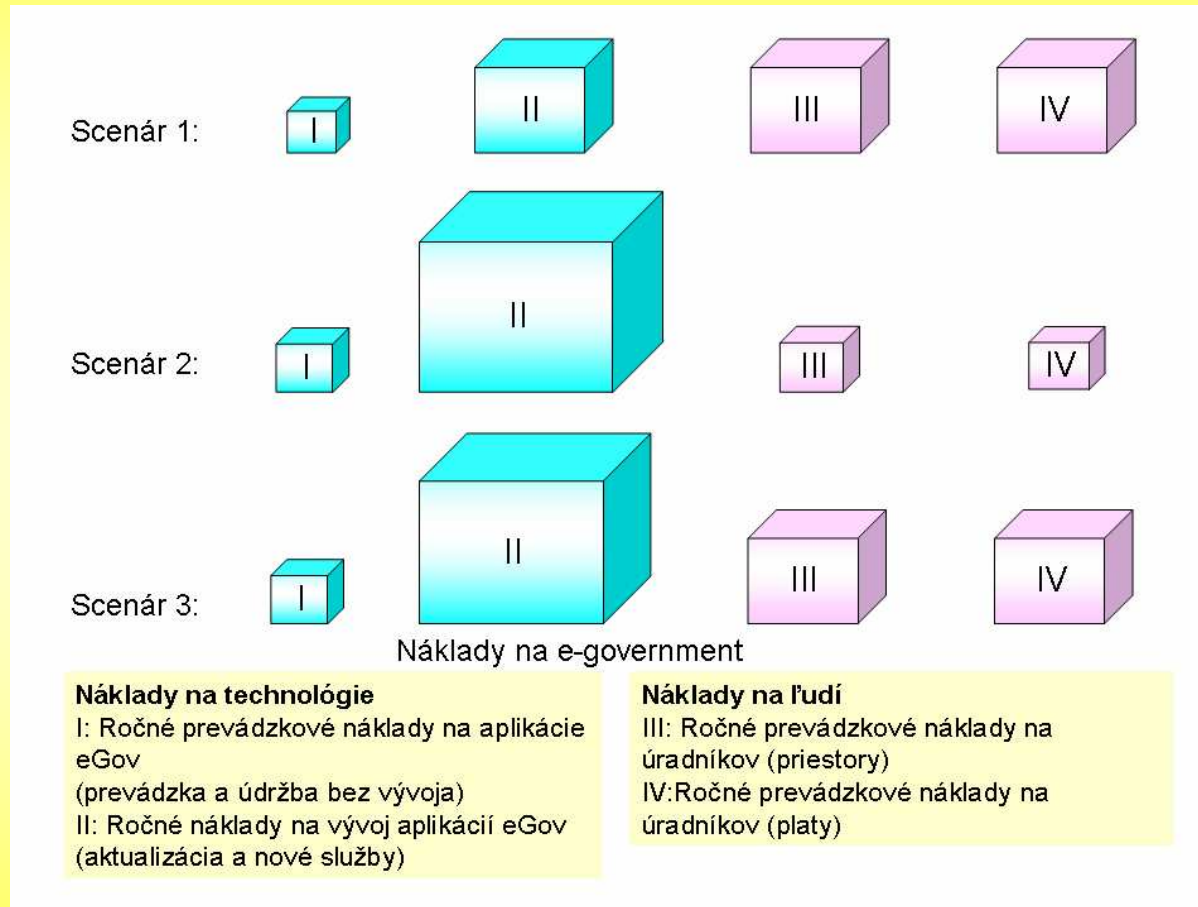

Finančný problém

- Zavádzanie e-governmentu je síce náročné na investície, ale z globálneho hľadiska nepredstavuje vážny problém. Situáciu zjednodušene demonštruje obrázok 1, ktorý rozdeľuje kritické náklady na verejnú správu na náklady na techniku a náklady na ľudí. Pre scenár 1 je typický administratívny postup, ako ho poznáme dnes, ktorý je náročný na prácnosť a rutinné (netvorivé) postupy. Scenár 2 (perspektíva) v maximálnej miere využíva možnosti racionalizácie a automatizácie, pričom významne odbremeňuje ľudí od rutinnej práce. Všimnime si, že v scenári 2 významne narastajú náklady II (na techniku), avšak významne klesajú náklady na ľudí (III a IV). Celkový súčet nákladov v scenári 2 nemusí byť vyšší ako v scenári 1, dokonca môže byť aj nižší. Z toho hľadiska je ťažko obhájitelný argument, že nie sú peniaze na elektronizáciu verejnej správy. Ak sa dokážu vyčleniť peniaze na verejnú správu, v zásade nie je problémom ani vyčleniť peniaze na jej elektronizáciu.
- Predchádzajúca úvaha však má jeden háčik. Ak sa proces elektronizácie verejnej správy nebude realizovať efektívne a nevykoná sa zodpovedajúca reforma verejnej správy zohľadňujúce dostatočne nové technológie, môže v praxi vyskytnúť z pohľadu nákladov najhorší scenár 3. Pre scenár 3 je typické, že s adekvátnym nárastom nákladom na aplikácie e-governmentu sa neznížili adekvátne náklady aj na ľudí, teda prakticky sa elektronické procesy verejnej správy významne neracionalizovali.

Finančný problém

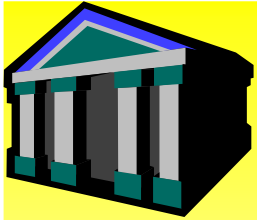
Elektronizáciu verejnej správy realizovať efektívnym spôsobom podľa scenára 2.

Ľudský problém

- Zavádzanie e-governmentu predstavuje vážny ľudský problém. Celospoločensky je síce prospešné, avšak nie pre všetkých. Svojím spôsobom je namierené voči úradníkom, ktorým znižuje počet pracovných miest, čo je nesmierne citlivý spoločenský aj politický problém. V priebehu procesu môžu vzniknúť aj nové pracovné miesta, obvykle však s podstatne inou pracovnou náplňou a aj s inými požiadavkami na kvalifikáciu. Zo strany úradov sa preto nedá očakávať úprimný záujem o vytvorenie skutočne efektívnej verejnej správy, pretože táto môže ohroziť ich existenciu.
- S pohľadu politikov e-government svojou podstatou vytvára transparentné prostredie, čo niektorí politici môžu vnímať ako potenciálne oslabenie svojho vplyvu.
- Z minulosti je známe, že ani zavádzanie prvých strojov do fabrík sa nestretlo s pochopením u robotníkov, ktorí ich vnímali ako svoju konkurenciu. Svojím spôsobom aj e-government predstavuje potenciálnu konkurenciu pre mnohých súčasných úradníkov, pretože mnohé činnosti bude možné vykonávať pomocou počítačov automatizovane a centralizovane a úradníci môžu prísť o svoju prácu.

Paralelne riešiť aj potenciálny problém uvoľnenia, resp. rekvalifikácie, zamestnancov vo verejnej správe, ktorý vznikne zavedením nových postupov pomocou počítačových sietí.

Právny problém

- Rýchle zavedenie e-governmentu naráža aj na závažný právny problém. Prakticky je potrebné neustále vypracúvať nové predpisy podporujúce aj elektronický spôsob vybavovania služieb verejnej správy. Paradoxne, práve existencia veľkého množstva právnych predpisov konzervujúca súčasné pracovné postupy verejnej správy predstavuje najväčšiu brzdú rozvoja. Základom riešenia tohto problému je silná politická vôľa, ktorá sa musí odraziť aj v pláne legislatívnych úloh a vo vyčlenených financiách na legislatívnu podporu.

Vyčleniť dostatočný priestor (financie) na legislatívnu podporu a adekvátne upraviť plán legislatívnych úloh.

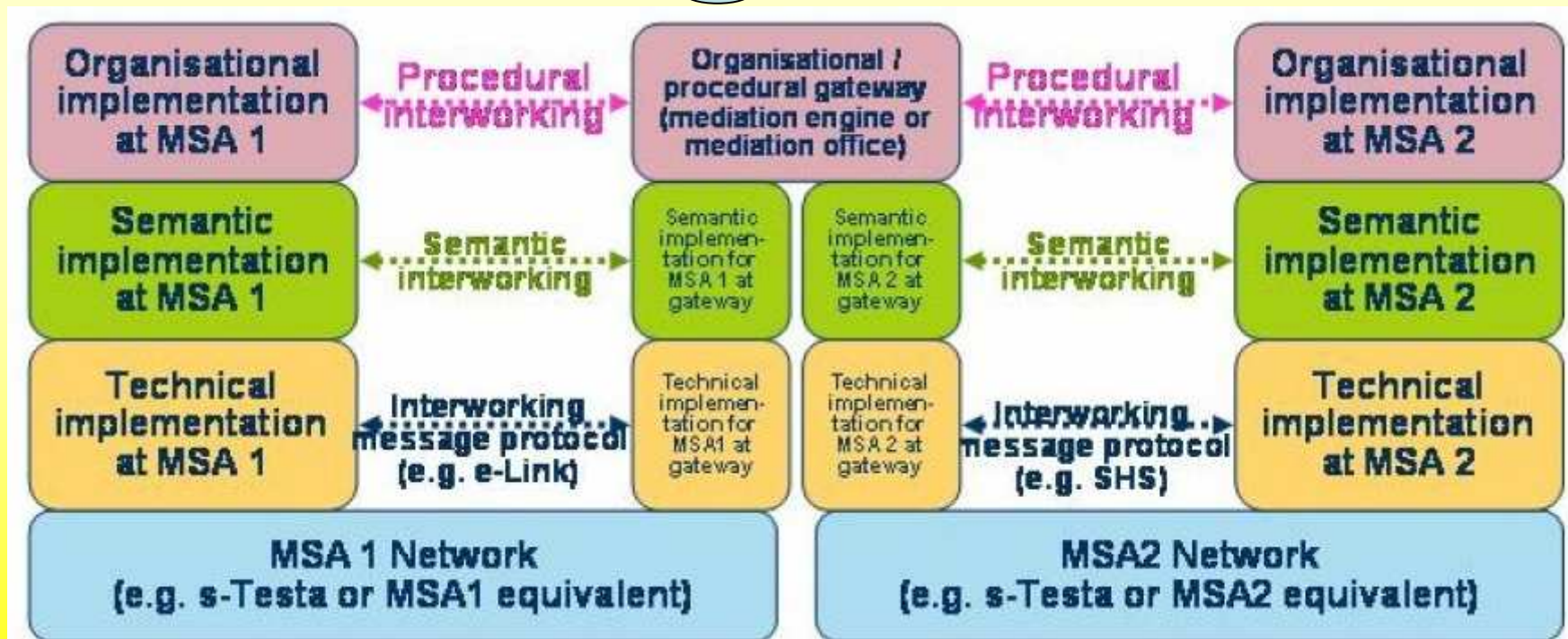
Technický problém

- Zavádzanie e-governmentu založeného na najnovších technológiách sťažuje skutočnosť, že používané informačno-komunikačné technológie založené na medzinárodných štandardoch nie sú ešte dostatočne zrelé a stále sa vyvíjajú. Bohaté portfólio medzinárodných či národných štandardov a odporúčaní stále narastá, pričom je náročné na sledovanie a aplikáciu do praxe. Neustále pribúdajú nové technické špecifikácie, mnohé z existujúcich sa nahrádzujú novými verziami.

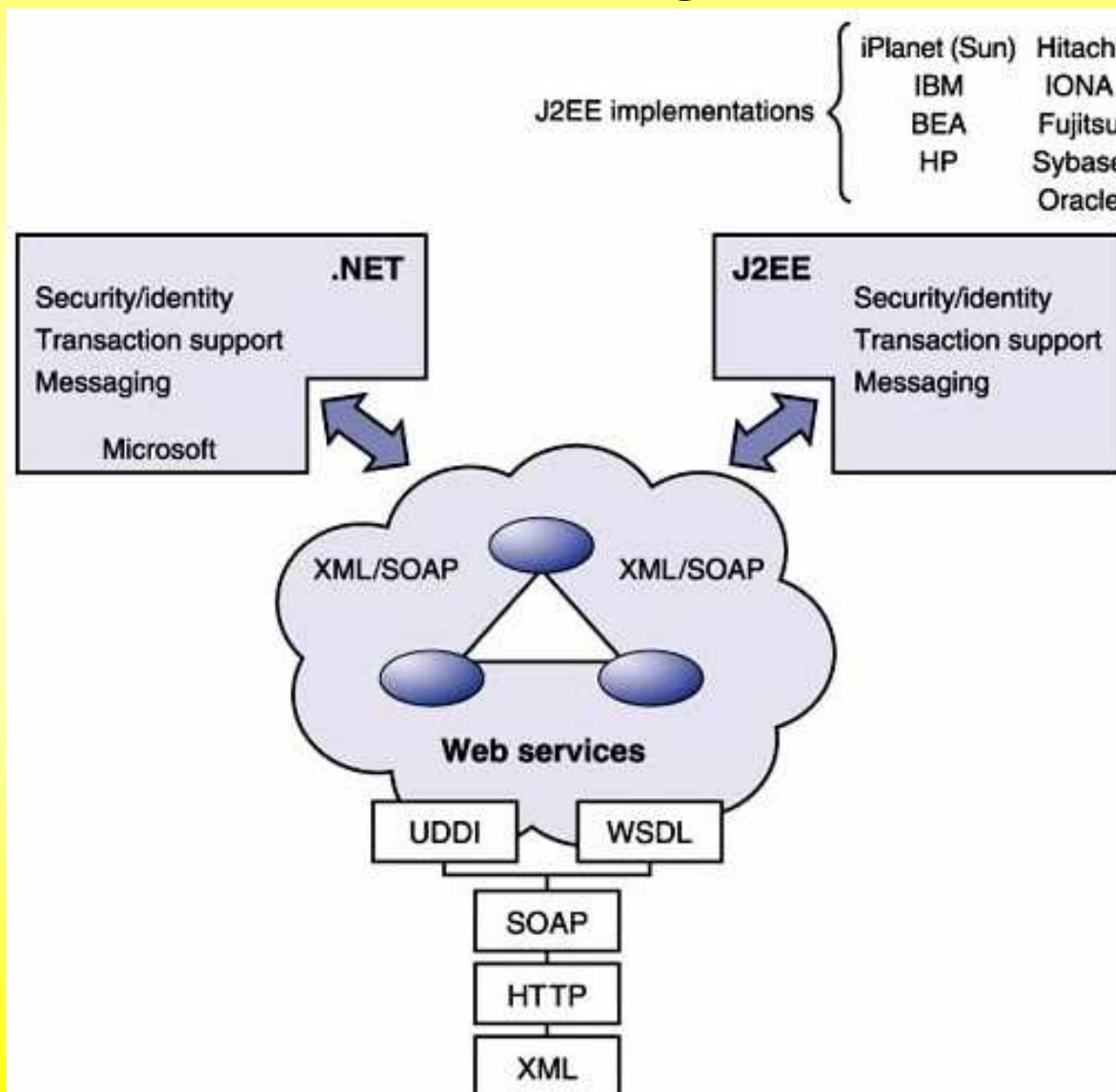
3 úrovne interoperability

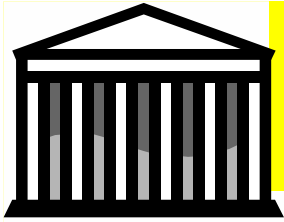
This aspect of interoperability is concerned with defining business goals, modelling business processes and bringing about the collaboration of administrations that wish to exchange information, but that may have a different internal organisation and structure for their operations. Moreover, organisational interoperability aims at addressing the requirements of the user community by making services available, findable, accessible and user-oriented.

Štandardizácia v oblasti webových technológií

Základné piliere a princípy e-governmentu

Princípy a piliere e-governmentu

Portfólio služieb

Prioritné on-line ponuky

Internetové portály

Harmonizácia a prepojenie sietí

Infraštruktúry

Uľahčenie výmeny dát a používania spoločných infraštruktúr

Štandardy, dátové a procesné modely

Efektívna výmena údajov a zabránenie duplicity vývoja

Koordinácia a transfer v oblasti e-governmentu

Koordinácia e-governmentu a prenos riešení

Jeden pre všetkých

Zodpovednosť hlavného vodcu

Transparentnosť štandardov – konkurencia produktov

Piliere

Princípy

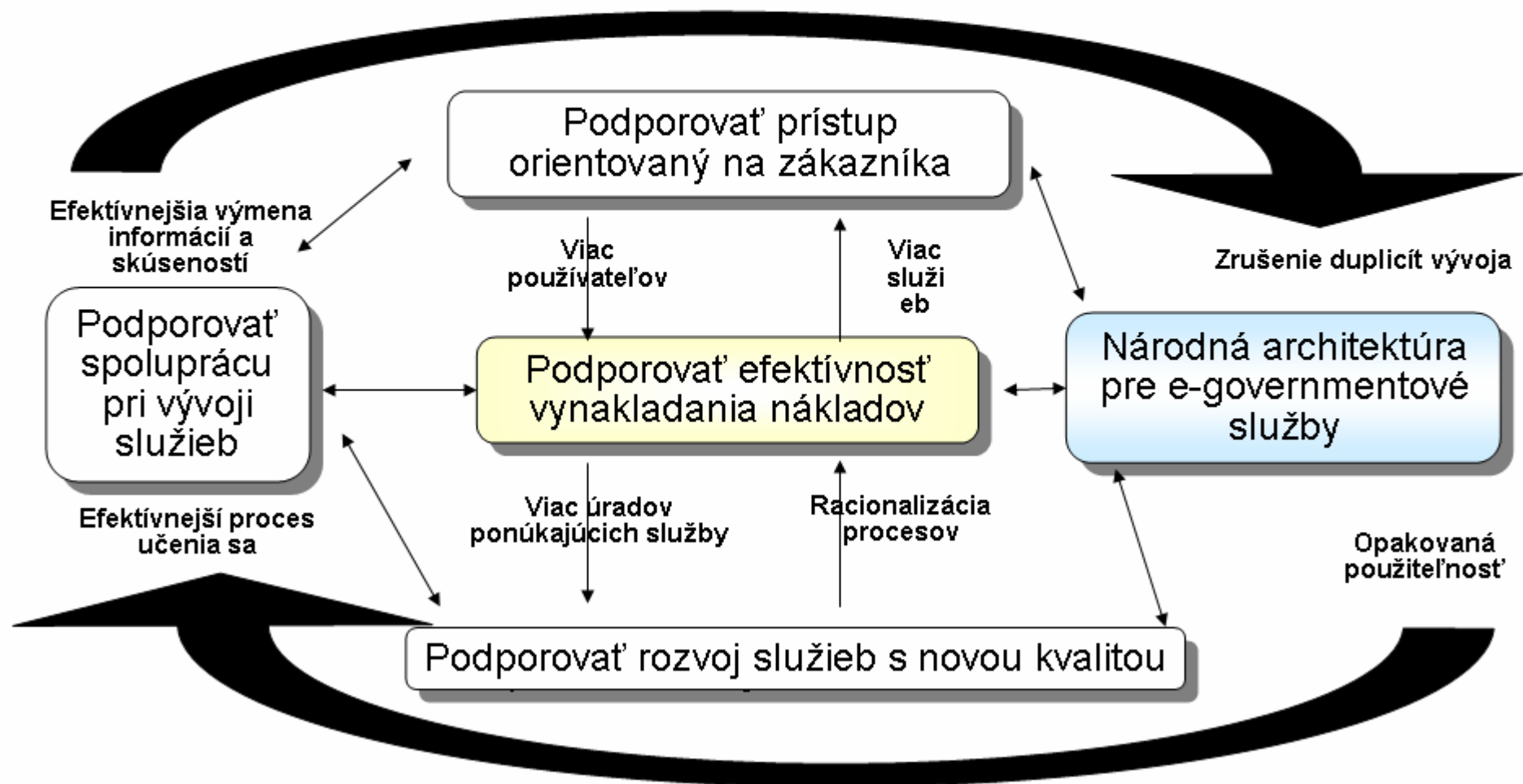

Stratégia na podporu efektívnosti vynakladania nákladov

- Z pohľadu financií je kľúčom k úspechu podporovanie efektívnosti vynakladania verejných investícií (Obrázok 3). Kritickou záležitosťou je stanovenie národnej architektúry pre e-governmentové služby s cieľom vytvoriť predpoklady pre zrušenie duplicit vo vývoji a umožniť opakovateľnú využiteľnosť modulov v duchu hesla „Zaplať raz a používaj mnohokrát!“
- Deklarovaná podpora prístupu k e-governmentu orientovaného na zákazníka v praxi znamená, že treba zásadným spôsobom zmeniť doteraz zaužívané postupy dané existujúcimi právnymi predpismi, ktoré v súčasnosti predstavujú významnú brzdu pokroku s ohľadom na potenciál, ktorý skrývajú informačno-komunikačné technológie (IKT). S týmto súvisí aj podpora rozvoja služieb, ktoré sú kvalitatívne na podstatne vyššej úrovni ako klasické vybavovanie osobnou návštevou na úradoch.
- Dôsledkom racionalizácie procesov, ktorá spočíva v reštrukturalizácii zastaraných úradných postupov, je viac úradov zavádzajúcich služby, viac dostupných služieb a viac používateľov. Efektívne zavádzanie e-governmentu je nemysliteľné aj bez optimálnej súčinnosti všetkých aktérov v procese, čo vedie k efektívnejšiemu procesu učenia sa a k efektívnejšiemu preberaniu informácií a skúseností od iných.

Strategické činnosti v stratégii e-governmentu

Základné princípy e-governmentu

Snaha o maximálnu ekonomickú efektívnosť.

Zabezpečenie ochrany a súkromia údajov.

Transparentnosť verejnej správy.

Spoločné používanie informácií.

Spolupráca pri vývoji a poskytovaní služieb.

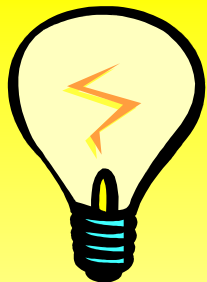
E-government a samospráva 1

- Elektronizáciu v samosprávach treba podporovať najmä vypracúvaním koncepcií a iných súvisiacich dokumentov na národnej úrovni, ako aj **poskytovaním finančných príspevkov** zo strany štátu. Pritom sa však predpokladá, že samosprávy investujú predovšetkým z vlastných zdrojov. Nárok na rovnaký finančný príspevok by mala mať každá samospráva, samozrejme primerane s ohľadom na jej veľkosť. Tento nárok by mal byť podmienený. Samospráva dostane príspevok len vtedy, ak bude voliť postupy elektronizácie plne v súlade s národnou politikou. Takýmto spôsobom možno vytvoriť prostredie na koordináciu postupov elektronizácie štátnej správy a samosprávy.
- Proces e-governmentu je náročný aj po organizačnej stránke. Treba venovať pozornosť aj dosiahnutiu efektívnej komunikácie medzi štátnou správou a samosprávami. V samosprávach je vhodné zriadiť funkciu tzv. zástancu pre elektronizáciu samosprávy. Zástanca by mal byť najvyššou oficiálnou osobou zodpovednou za elektronizáciu celej samosprávy a jednoznačne definovanou styčnou osobou pre styk s národnou úrovňou. Zároveň musí dokázať obhájiť postupy v samospráve, na ktoré by sa čerpali grantové príspevky.

E-government a samospráva 2

- Ak štát nebude dostatočne koordinovať a usmerňovať proces e-governmentu v samosprávach, vytvoria sa predpoklady na obrovské plytvanie verejných peňazí. Činnosti v jednotlivých samosprávach sú totiž veľmi podobné. Z toho dôvodu je žiaduce, aby sa vytvorili podmienky na bezplatné preberanie a kopírovanie riešení, ktoré sa vytvoria v rámci jednej samosprávy a zaplatia z verejných prostriedkov. Otázku autorských práv možno vyriešiť napr. tak, že riešenia e-governmentu budú národným majetkom a každý subjekt verejnej správy ich môže používať bez obmedzení. Jeden zo základných princípov zavádzania e-governmentu by malo byť **„Vymysli raz, používaj veľa krát!**
- V procese budovania e-governmentu Slovensko výrazne zaostáva za ostatnými členmi EÚ. Jednou z príčin je aj nedostatočná pozornosť problémom elektronizácie územných samospráv.

Záver

- Pre trvale udržateľný rast krajiny je efektívne zavádzanie e-governmentu nevyhnutnosťou.
- Tento proces je dlhodobý (beh na dlhú trať) a možno nikdy nekončiaci. Dá sa predpokladať, že aj v budúcnosti budú neustále pribúdať nové služby a existujúce sa budú modernizovať.
- Príspevok sa pokúsil identifikovať niektoré z problémov, ktoré je potrebné riešiť a zároveň aj rámcovo naznačiť možné prístupy.

Cesta k e-governmentu je dlhá!
Riešením je komplexný systémový prístup.

Ďakujem za pozornosť
arpad.takacs@vus.sk